

UDC | УДК : 347.93 + 347.514.1

Анотація: У статті досліджено правову природу публікації даних про порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень. Проаналізовано проблеми застосування цього способу захисту авторського права: визначення можливості опублікування одного і того ж судового рішення у декількох засобах масової інформації; уточнення обсягу судового рішення, яке підлягає публікації; визначення можливості оголошення судового рішення (його частини) чи даних про порушення авторського права в ефірі теле- або радіо організації, яка здійснила порушення авторського права; з'ясування строків публікації судового рішення чи даних про порушення авторського права.

Ключові слова: порушення авторського права; захист авторського права; способи захисту; публікація судового рішення

PUBLICATION OF THE INFORMATION ABOUT COPYRIGHT INFRINGEMENT AND COURT DECISIONS ON THESE VIOLATIONS IN MEDIA AS THE WAY TO PROTECT COPYRIGHT

SHTEFAN A.

Candidate of Legal Science

ABSTRACT

The publication of the information about copyright infringement and court decisions on these violations in media is the effective way to protect copyright. Moreover, it also helps to prevent the committing of repeated violations of copyright in future.

It's found out as necessary to clarify that the copyright holder has the right to require the publication of the information and court decisions not only in one media, but in a few.

If the copyright holder justifies the requirement of a plurality of regional media to publication of the information and court decisions, it should be possible to satisfy that requirement.

Then, the copyright law does not specify the amount of court decisions for publication. It looks advisable to leave it to the competence of the court. It must assess the circumstances of the case, the amount of court acts, claims of the copyright holder, the needs to protect privacy or other secrets protected by law, and determine which part of the court decision is allowed or needs to be published.

ПУБЛІКАЦІЯ В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДАНИХ ПРО ДОПУЩЕНІ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЦИХ ПОРУШЕНЬ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

А. ШТЕФАН

*кандидат юридичних наук,**завідувач сектора авторського права відділу авторського права і суміжних прав,**Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України*Зв'язок з автором: anna_shtefan@ukr.net

Постановка проблеми. Відповідно до п. є) ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» суб'єкти авторського права мають право вимагати, в тому числі у судовому порядку, публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень.

Пленум Верховного Суду України, перераховуючи у Постанові № 5 від 4 червня 2010 року «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» серед можливих способів захисту авторського права публікацію в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень, не дає роз'яснень щодо особливостей застосування цього способу захисту. В науковій доктрині на сьогодні бракує ґрунтовного аналізу цього способу захисту і лише поодинокі дослідники приділяють йому увагу. Попри це, як свідчать матеріали судової практики, пред'явлення позовних вимог про публікацію в засобах масової інформації судового рішення про порушення авторського права є досить поши-

Besides, the copyright uses the term "publication" which can be interpreted as the inability to read text of court decision on air of TV and radio organization. Analysis of judicial practice shows many examples when copyright were violated by TV organizations. In such cases the more effective way to protect copyright is not the publication of the court decision in printed mass media but the text ads on the air of TV or radio organization that violated copyright.

After all, the copyright law does not establish a deadline of publication of court decision about copyright violating. Judicial practice approaches the produced materials when copyright infringers are obliged to publish the court decision not later than one month since the date of entry into force of a court decision in which the requirement of publication in mass media was a judgment.

Keywords: violation of copyrights; protection of copyrights; ways to protect; publication of court decision

ПУБЛИКАЦИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ ДАННЫХ О НАРУШЕНИИ АВТОРСКОГО ПРАВА И СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ ОБ ЭТИХ НАРУШЕНИЯХ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ АВТОРСКОГО ПРАВА

ШТЕФАН А.

*кандидат юридических наук,
Научно-исследовательский институт
интеллектуальной собственности
НАПрН Украины*

Аннотация: В статье исследована правовая природа публикации данных о нарушении авторского права и судебных решений об этих нарушениях. Проанализированы проблемы применения этого способа защиты авторского права: определение возможности опубликования одного и того же судебного решения в нескольких средствах массовой информации; уточнение объема судебного решения, подлежащего публикации; определение возможности оглашения судебного решения (его части) или данных о нарушении авторского права в эфире теле- или радио организации, совершившей нарушение авторского права; уточнение сроков публикации судебного решения или данных о нарушении авторского права.

Ключевые слова: нарушение авторского права; защита авторского права; способы защиты; публикация судебного решения

реним явищем і часто суди задовольняють такі вимоги. Тому потреба у дослідженні зазначеного способу захисту та особливостей його застосування є обґрунтованою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У переважній більшості наукових джерел публікація в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень розглядається дуже стисло, коли автори лише відтворюють положення закону і супроводжують його невеликим коментарем. На сьогодні було зроблено лише дві спроби розгорнутого аналізу цього способу захисту, здійснені російськими ученими Ю. М. Андреевим та Н. М. Малєїною, чийі здобутки враховано при підготовці цієї статті

Метою дослідження є розкриття змісту та особливостей публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень як способу захисту авторського права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публікація в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень, не дивлячись на незначну кількість проведених досліджень, оцінюється у правовій доктрині неоднозначно.

Як відмічає Ю. М. Андреев, публікація судового рішення є квазіспособом судового захисту виключного права на результати інтелектуальної діяльності. Покладення на порушника обов'язку відшкодувати витрати, пов'язані з опублікуванням судового рішення про факт вже вчиненого правопорушення, не є обов'язком з відшкодування збитків, а пов'язано з доведенням до загального відома інформації про вже вчинене правопорушення. Відтак, цей спосіб можна умовно віднести до забезпечувальних заходів інформаційного характеру, оскільки публікація судового рішення є інформаційним результатом розгляду справи та встановлення обставин правопорушення і саме про це порушення і сповіщається у засобах масової інформації [1, 389–391].

На противагу такому підходу, Н. М. Малєїна називає публікацію судового рішення способом захисту і вважає за необхідне розширити перелік суб'єктивних прав, порушення яких тягне його застосування. Через неможливість для деяких видів цивільних прав іншим чином відновити порушене право і довести інформацію до відома певних осіб, а також враховуючи значимість (соціальний ефект) ухваленого рішення для інших суб'єктів, цей спосіб пропонується застосовувати для захисту права на фізичну і психічну недоторканність; на недоторканність приватного життя з метою поширення інформації про дії порушника, їх припинення, можливого контролю за поведінкою порушника та вжиття заходів самозахисту; права на

❖ ❖ ❖
OPEN ACCESS

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

безпечне довкілля; прав споживача – в силу значення ухваленого рішення і для інших осіб цього регіону; права на ім'я – у зв'язку з неможливістю іншого сповіщення широкого кола осіб про порушення [2, 19–21].

Для визначення того, чи є публікація в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень способом захисту авторського права, порівнюємо такий вид публікації судових рішень з оприлюдненням судових рішень в Єдиному державному реєстрі судових рішень та офіційним опублікуванням судових рішень у друкованих виданнях.

Відповідно до ч. 1, 2 ст. 2 Закону України «Про доступ до судових рішень», кожен має право на доступ до судових рішень. Реалізація цього права забезпечується оприлюдненням судових рішень на офіційному веб-порталі судової влади України.

Для доступу до судових рішень судів загальної юрисдикції Державною судовою адміністрацією України забезпечується ведення Єдиного державного реєстру судових рішень. Формування і функціонування Реєстру забезпечується за рахунок коштів державного бюджету (п. 4 Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 року № 740). При цьому у текстах судових рішень, що відкриті для загального доступу через оприлюднення на офіційному веб-порталі судової влади, здійснюється деперсоніфікація фізичних осіб, які брали участь у справі. Не можуть бути розголошені відомості, що дають можливість ідентифікувати фізичну особу: імена (ім'я, по батькові, прізвище), місце проживання або перебування, номери телефонів чи інших засобів зв'язку, адреси електронної пошти, ідентифікаційні номери, реєстраційні номери транспортних засобів та інша інформація, що дає можливість ідентифікувати фізичну особу (ч. 1, 2 ст. 7 Закону України «Про доступ до судових рішень»).

Отже, оприлюднення судових рішень на офіційному веб-порталі судової влади здійснюється на підставі закону, фінансується за рахунок державного бюджету, а у текстах рішень всі відомості, за якими можна ідентифікувати фізичну особу, замінюються літерними або цифровими позначеннями. На відміну від цього, публікація в засобах масової інформації судових рішень щодо порушення авторського права здійснюється на підставі судового рішення за рахунок коштів порушника авторського права, а відомості, які дають змогу ідентифікувати фізичних осіб – імена автора чи іншої особи, яка має авторське право, та порушника авторського права, назви творів, інші відомості, що стосуються порушення – залишаються у тексті опублікованого рішення без змін.

Судові рішення, внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, можуть офіційно опубліковуватися у друкованих виданнях і вважаються офіційно опублікованими за умови посвідчення органом, який забезпечує ведення Реєстру, відповідності судових рішень оригіналам або електронним копіям судових рішень, внесених до Реєстру. При офіційному опублікуванні судових рішень, як і при оприлюдненні їх в Реєстрі, повинно забезпечуватися дотримання вимог щодо заміни літерними або цифровими позначеннями відомостей, які дають можливість ідентифікувати фізичну особу (ч. 1, 2, 4 ст. 5 Закону України «Про доступ до судових рішень»).

На відміну від офіційного опублікування у друкованих виданнях, публікація в засобах масової інформації судових рішень щодо порушення авторського права не потребує попереднього внесення судового рішення до Реєстру, посвідчення рішення органом, який забезпечує ведення Реєстру, та заміни відомостей, на підставі яких можливо ідентифікувати фізичну особу, літерними або цифровими позначеннями.

В цілому за допомогою способів захисту цивільних прав можуть досягатися запобігання, припинення, усунення порушень права, його відновлення, компенсація втрат, викликаних порушенням права. На мою думку, публікація судового рішення про порушення авторського права виконує не тільки інформаційну функцію, повідомляючи про вже вчинене правопорушення, а й сприяє запобіганню вчиненню повторних порушень авторського права цієї ж особи та інших осіб, вчиненню правопорушень цим же порушником. Крім того, у ряді випадків саме доведення змісту судового рішення до широкої громадськості шляхом опублікування його у засобах масової інформації буде спрямованим на усунення порушень авторського права: наприклад, якщо літературний твір був виданий під іменем не автора, а іншої особи, і широка громадськість була повідомлена про авторство порушника в силу публікацій в засобах масової інформації анонсів про випуск цього твору, розміщення відомостей в рамках огляду нової літератури тощо, для автора може бути важливим таке ж сповіщення про порушення його авторського права і його авторство стосовно цього твору. Тому справедливим уявляється віднесення законодав-

цем у п. є) ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень до способів захисту авторського права.

Закріпивши публікацію в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень як спосіб захисту авторського права без конкретизації порядку його реалізації, законодавець залишив чимало невирішених питань.

Так, немає однозначного розуміння того, чи вправі позивач вимагати публікацію даних про порушення авторського права і судового рішення в одному засобі масової інформації чи в декількох. У ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» вживається множина при визначенні цього способу захисту: «суб'єкти авторського права мають право... вимагати... публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень». З наведеного можна припустити, що один суб'єкт авторського права може вимагати здійснення публікації в одному засобі масової інформації. Але в тих випадках, коли порушення авторського права відбулося у декількох різних регіонах і для автора чи іншої особи, яка має авторське право, важливим є доведення до відома громадськості даних про порушення її авторського права в кожному з регіонів порушення, і ця особа належно обґрунтує вимогу про множинність регіональних засобів масової інформації, в яких повинна бути здійснена публікація, уявляється можливим задоволення такої вимоги.

Не конкретизованим є й визначення обсягу тексту судового рішення, який підлягає публікації в засобі масової інформації. Буквально зі змісту п. є) ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» розуміється повний текст судового рішення, хоча на практиці не виключені випадки, коли публікація повного тексту рішення у вказаному позивачем засобі масової інформації є утрудненою через великий обсяг тексту рішення або ж для захисту прав позивача достатньою є публікація резолютивної частини рішення. Варто погодитися з думкою, що виходячи з обставин справи, об'єму судового акту, вимог потерпілого, потреби охорони таємниці приватного життя та

інших охоронюваних законом таємниць доцільно залишити вирішення питання про обсяг публікації судового рішення на розсуд суду. В судовому акті про публікацію частини судового рішення в засобі масової інформації суду слід уточнити, які частини мають на увазі: вступна і резолютивна, мотивувальна і резолютивна [2, 22].

Розглядаючи питання опублікування судового рішення, неможливо не звернути увагу на те, що термін «опублікування» відсилає до друкованих засобів масової інформації, а отже, законом не встановлена можливість оголошення тексту рішення в ефірі теле- та радіо організацій. Матеріали судової практики свідчать про непоодинокі випадки пред'явлення позовів про захист авторського права до телеканалів і не виключено, що з метою захисту прав автора чи іншої особи, яка має авторське право, більш ефективним буде не публікація судового рішення в друкованому засобі масової інформації, а оголошення його тексту в ефірі телеканалу, який допустив порушення авторського права.

У справах про захист честі, гідності і ділової репутації є можливим оголошення диктором по радіо чи телебаченню резолютивної частини судового рішення. Як роз'яснив Пленум Верховного Суду України у п. 25 Постанови від 27 лютого 2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», при спростуванні відомостей по радіо чи телебаченню суд може вказати органу масової інформації, щоб резолютивна частина судового рішення була зачитана диктором у тій самій передачі або циклі передач і в той самий час. Редагування органом масової інформації тексту судового рішення або коментар до нього не допускаються. На мою думку, подібне правило могло б діяти і у сфері захисту авторського права: якщо порушення авторського права вчинене теле- чи радіо організацією, було б доречно передбачити право позивача вимагати від порушника оприлюднення резолютивної частини судового рішення у тій же передачі, де авторське право було порушене, а якщо це практично неможливо (наприклад, при незаконному використанні аудіовізуального твору, який виходив в ефір не у зв'язку з телевізійною передачею) – у пе-

редачі, яка за своїм змістом наближена до способу і виду порушення.

Віднесеним на розсуд суду є і вирішення питання про строк публікації судового рішення порушником авторського права. Судовою практикою вироблений підхід, відповідно до якого суди ухвалюють зобов'язання для відповідача здійснити публікацію не пізніше одного місяця з дня набрання законної сили судовим рішенням, в якому задоволена вимога про публікацію в засобі масової інформації судового рішення. Цей підхід сприйнятий з п. 25 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», де міститься аналогічне правило для опублікування спростування.

У справах про захист авторського права на сьогодні зустрічаються відступлення судів від положення п. є) ч. 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», коли суди ухвалюють зобов'язати відповідача здійснити публікацію не даних про порушення авторського права і не судового рішення, а інших відомостей, зокрема, визнання авторства позивача.

Так, зокрема, Центральний районний суд м. Миколаєва розглянув справу за позовом Ш. до Миколаївського обласного центру пошукових досліджень та редакційно-видавничої діяльності про захист авторського права. Позивач зазначив, що він є автором монографій «Масові репресії проти населення Півдня України в 20-ті – 50-ті роки ХХ століття» та «Голод 1946–1947 років – трагічна сторінка в історії Миколаївщини ХХ століття», виданих у 1997 та 2000 роках.

У 2005 році була видана перша книга багатотомного видання під назвою «Реабілітовані історією», автором якого зазначено редакційно-видавничу групу, правонаступником якої є відповідач. У першу книгу видання була включена аналітична стаття про масові репресії на Миколаївщині у 20-30-х роках ХХ століття, значна частина якої переписана з монографії позивача без зазначення його авторства. У другій книзі видання перший розділ також переписаний з монографії, автором якої є позивач, без зазначення його авторства. Позивач просив визнати факт порушення його авторських

прав, зобов'язати відповідача оприлюднити визнання авторства позивача на сторінках газети «Рідне Прибужжя» та відшкодувати завдану позивачеві моральну шкоду.

Вирішуючи спір, суд виходив з доведеності факту порушення авторства позивача у створенні книги першої та другої багатотомного видання, але відмовив у задоволенні позову, обґрунтувавши свої висновки тим, що відповідачем вжито заходів стосовно нарахування та виплати авторської винагороди, а авторство позивача зазначено у книзі третій цього видання.

Апеляційний суд Миколаївської області не погодився з такими висновками, встановивши, що позивач брав участь у написанні книги першої, другої, третьої та четвертої багатотомного видання, у тому числі розміщеної у трьох перших книгах видання аналітичної статті, яка була розділена на частини, кожна з яких має самостійну назву. Всупереч вимогам ст. 23 Закону України «Про видавничу справу», у вихідних відомостях першої та другої книги видання відсутні відомості про співавторство позивача, а зазначення його серед авторів у книзі третій та виплата авторської винагороди не відновлює немайнове авторське право як співавторства названих статей.

Скасувавши рішення суду першої інстанції, Апеляційний суд Миколаївської області ухвалив нове рішення, яким задовольнив вимоги позивача, в тому числі, вимогу зобов'язати відповідача протягом одного місяця з дня ухвалення рішення опублікувати в газеті «Рідне Прибужжя» повідомлення про те, що позивач є співавтором статей

першої та другої книги багатотомного видання «Реабілітовані історією» [3].

29 серпня 2013 року у газеті «Рідне Прибужжя» на 18 сторінці було надруковане повідомлення з текстом, ухваленим у судовому рішенні. Формально, авторське право позивача було захищене, але суд присудив відповідача до вчинення дій, не передбачених чинним законодавством України як способу захисту авторського права. Вірним у цьому випадку було б зазначення не тільки того, що позивач є співавтором вказаних творів, а й факту порушення авторського права позивача відповідачем.

Висновки. Недостатня законодавча регламентація, відсутність роз'яснень щодо порядку застосування публікації даних про порушення авторського права та судових рішень щодо цих порушень, низький ступінь дослідження цього способу захисту авторського права свідчать про потребу у подальших наукових пошуках.

Необхідною є і конкретизація застосування цього способу захисту на рівні роз'яснень Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, у якому повинні міститися: визначення можливості опублікування одного і того ж судового рішення у декількох засобах масової інформації; уточнення обсягу судового рішення, яке підлягає публікації; визначення можливості оголошення судового рішення (його частини) чи даних про порушення авторського права в ефірі теле- або радіо організації, яка здійснила порушення авторського права; строків публікації судового рішення чи даних про порушення авторського права.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев Ю. Н. Судебная защита исключительных прав: цивилистические аспекты : монография / Ю. Н. Андреев. – М. : Норма ; Инфра-М, 2011. – 400 с.
2. Малейна М. Н. Обнародование решения суда о допущенном нарушении как способ защиты гражданских прав / М. Н. Малейна // Журнал российского права. – 2012. – № 2. – С. 17–26.
3. Рішення Апеляційного суду Миколаївської області від 15 травня 2013 року. – Справа № 22ц-784/1328/2013.